Rudolf Steiner

LUCIFER

GA 34

Articol publicat în iunie 1903 în revista *Lucifer-Gnosis*, Berlin

Traducere din limba germană de Lucian Mihai Popescu

Spiritul omenesc ce se străduieşte a aşezat o legendă plină de semnificaţii la începutul noii epoci. Ca o imagine a cutremurului produs în simţire şi gândire de către Copernic, Galilei, Kepler, se înalţă, la intrarea în epoca de care omenirea prezentului aparţine încă, legendara statură a Doctorului Faust. Despre acest Doctor Faust se spunea: el „a aşezat pentru o perioadă în spatele uşii şi sub pupitru scrierile sfinte şi apoi nu a dorit să mai fie numit teolog, ci a devenit un om din lume şi îşi spunea doctor în medicină“. Oare omenirea crescută în lumea de reprezentări a Evului Mediu nu trebuie să fi simţit ceva asemănător în faţa unor nume ca Galilei sau Copernic? Nu era ca şi cum, cel ce credea în noile învăţături despre construcţia lumii, trebuia să „aşeze în spatele uşii scrierile sfinte?“ Nu sună oare cuvintele azvârlite de Luther împotriva concepţiei lui Copernic, ca strigătul unei inimi ameninţate în credinţa sa: „Nebunul vrea să răstoarne toată astronomia, însă scrierile sfinte ne spun că Josua considera soarele în repaus şi nu pământul“?

Sentimente scindate au pătruns la acea vreme cu o uriaşă forţă în sufletul omenesc. Pentru că în sfera cunoaşterii au pătruns gânduri care păreau că se află în contradicţie cu ceea ce se gândise timp de

secole în legătură cu misterele lumii. – Aceste sentimente scindate şi-au găsit oare liniştea în timpul scurs de atunci? Dar oare omul care ia în serios cele mai înalte nevoi ale cunoaşterii nu se află pus, astăzi mai mult decât în trecut, în faţa unor întrebări îngrijorătoare atunci când aruncă o privire asupra cursului spiritului ştiinţific? Telescopul ne-a deschis spaţiul cerului, microscopul ne povesteşte despre fiinţe minuscule, iar acestea se alătură vieţii accesibile privirii noastre obişnuite. Încercăm să privim înapoi în epoci ale pământului demult trecute în care trăiau încă vieţuitoare dintre cele mai imperfecte şi ne facem gânduri despre condiţiile în care omul şi-a început viaţa pe pământ, dezvoltându-se treptat din forme de existenţă subordonate. Când vine însă vorba însă de ceea ce trebuie numit drept determinarea cea mai înaltă a omului, atunci gândirea prezentului ajunge la o incertitudine plină de deznădejde. Lipsa de curaj şi de încredere pun stăpânire pe ea. Se doreşte ca nevoilor „credinţei“, dorurilor religioase ale inimii să li se indice un domeniu al lor propriu, în care cunoaşterea ştiinţifică să nu aibă nici un cuvânt de spus. Se consideră că este întemeiat în natura omului faptul ca el să nu poată pătrundă niciodată cu ştiinţa sa acolo unde sufletul îşi are patria. Numai în acest mod se crede că „adevărurile religioase“ pot fi apărate în faţa aroganţei raţiunii ştiinţifice. «Ştiinţa voastră nu poate pătrunde niciodată până la lucrurile despre care vorbeşte „credinţa“»– aceasta este replica dată cercetătorilor naturii care se încumetă să vorbească despre binele cel mai înalt al fiinţei omului. Teologul Adolf Harnack, care cu a sa *Esenţa creştinismului* a făcut o adâncă impresie asupra multora dintre contemporanii noştri, explică acest lucru astfel: „Ştiinţa nu poate să cuprindă şi să mulţumească toate nevoile spiritului nostru“ … „Ce deznădăjduire ar fi pentru omenire dacă cea mai înaltă pace pe care o poate dobândi, precum şi claritatea, certitudinea şi forţa pentru care se luptă, ar fi determinate de măsura ştiinţei şi cunoaşterii“ … „Ştiinţa nu poate să dea un sens vieţii – asupra întrebărilor De unde, Încotro şi În ce scop, ea poate la fel de puţin să ofere astăzi un răspuns, ca şi în urmă cu două sau trei mii de ani. Ea ne învaţă pe deplin despre ceea ce este real, rezolvă contradicţii, cuprinde fenomenele şi corectează iluziile simţurilor şi reprezentărilor noastre.“… „Religia, adică iubirea de Dumnezeu şi de oameni este cea care dă vieţii un sens.“ Cei ce apleacă urechea la astfel de cuvinte nu ştiu să interpreteze semnele epocii. Şi cu atât mai puţin sunt în stare să înţeleagă cerinţele spiritului omenesc în strădania sa. Nu este vorba de faptul că astăzi sunt încă milioane de oameni ce se simt satisfăcuţi când aud un astfel de discurs. Aceştia

consideră că nu avem nevoie să „aşezăm în spatele uşii“ cărţile noastre de credinţă. Pentru că aceşti oameni credincioşi nu pot aborda reprezentările învăţaţilor despre soare şi lună, despre cele mai mici vieţuitoare sau despre mersul evoluţiei pământului. Însă nu aceste milioane sunt cei ce vor forma gândurile omenirii viitoare. Cei ce duc mai departe construcţia spiritului îşi pun cu totul alte întrebări. Chiar dacă în prezent poate că ei sunt în număr mai mic. Ei sunt însă cei ce pregătesc în prezent terenul pentru viitor. Ei sunt aceia care, în cele spuse de ştiinţa de astăzi, caută sensul vieţii, caută pe „De unde“, „Încotro“, „În ce scop“. Astfel ei realizează ceea ce împlinea preotul egiptean în urmă cu mii de ani, când căuta acest sens al vieţii în mersul stelelor, în activitatea oamenilor. Ei nu vor nici o scindare între ştiinţă şi credinţă.

Chiar dacă nu le este clar ceea ce îi mână spre o astfel de voinţă, aceşti oameni au însă un sentiment pentru ceea ce este corect. Ei presimt cel puţin că întreaga aşa-zisa credinţă s-a născut din comoara de ştiinţă dobândită în epoci trecute. Mergeţi înapoi în perioade anterioare. În „realităţile“ pe care omul le percepea, vedea de asemenea şi puterile spirituale ale lumii care îi conduceau deciziile scrise în cartea destinului său. Scara cunoaşterii sale îl conducea de la viermele ce se târăşte pe pământ până la dumnezeul său. „Credinţa“ sa nu era altceva decât ştiinţa pe care o dobândea pe treptele superioare ale acestei scări. Pe când astăzi se doreşte să i se spună: ceea ce tu experimentezi nou legat de această „realitate concretă“ nu trebuie să te abată de la credinţa părinţilor tăi. Ce ar spune însă aceşti părinţi, dacă s-ar putea transpune în zilele noastre, referitor la aceste pretenţii? Ei ar vorbi astfel: noi ne străduiam cu toată forţa spre o credinţă care să fie în deplină armonie cu tot ceea ce ştiam noi despre lume. Noi v-am dăruit vouă ştiinţa şi credinţa noastră. Voi aţi crescut dincolo de ştiinţa noastră. Vouă vă lipseşte însă forţa ca să vă puneţi în armonie credinţa cu ştiinţa voastră, aşa cum am făcut noi. Şi pentru că vă lipseşte această forţă, atunci vă spuneţi că credinţa, pe care aţi preluat-o de la noi, nu poate fi atinsă cu ştiinţa voastră. Însă credinţa noastră aparţinea de ştiinţa noastră aşa cum capul unui om este legat de corpul lui. Noi căutam în ambele acelaşi izvor de viaţă. Şi cu aceeaşi convingere v-am dăruit atât ştiinţa noastră, cât şi credinţa noastră. Este imposibil să vreţi să aveţi o ştiinţă conform cu ceea ce vă învaţă ochii şi instrumentele voastre şi să aveţi o credinţă conformă cu ceea ce ne învăţa pe noi spiritul nostru cugetător. Pentru că în acest caz ştiinţa voastră vi s-ar

naşte din sufletul vostru, pe când credinţa s-ar naşte din al nostru. Ce aţi face, dacă v-aţi comporta în acest fel? În esenţă nu aţi face altceva decât ceea ce ştiinţa voastră v-ar permite – aţi construi maşini cu aburi şi motoare electrice. Ştiinţa noastră însă avea puterea de a aduce mulţumire şi nevoilor inimilor noastre.

Nu, nu o astfel de scindare corespunde naturii omului, ci impulsul de neînfrânt spre căutarea căii care porneşte de la ştiinţă şi duce la patria sufletului. De aceea cei ce iau ca necesară această scindare nu pot pregăti viitorul.

Aceasta este mai curând misiunea acelora ce caută o ştiinţă care revelează sensul vieţii. O ştiinţă care lămureşte din sine însăşi pe om asupra lui „de unde“, „încotro“, „în ce scop“ şi care are în sine forţa religiei.

Idealurile noastre dobândesc forţă deplină de orientare şi susţinere abia atunci când sunt transfigurate în sentimente religioase. Iar ştiinţa noastră, cunoaşterea noastră abia atunci capătă sens şi importanţă, când dezvoltă germeni pentru idealurile noastre, care ne determină valoarea în cadrul existenţei lumii. Ce mai viaţă înăbuşită s-ar naşte dintr-o ştiinţă din care nu ar strălumina nici un ideal! Marele filozof Johann Gottlieb Fichte îi judeca aspru pe cei ce duceau o astfel de viaţă închisă. „Idealurile nu se lasă exprimate în lumea reală, oricât de bine am şti să modificăm lumea după ele. Noi afirmăm numai că judecăm după ele realitatea, iar cei ce simt în ei forţa pentru aceasta o şi modifică. Sigur, aceşti oameni poate că nici nu ştiu nimic despre aceasta, poate că şi pierd din ceea ce au fost odată; dar omenirea nu pierde nimic prin aceasta. Astfel este clar că înnobilarea omenirii nu revine numai acestora. Ea îşi va urma fără îndoială drumul; asupra acelor oameni ar vrea natura binevoitoare să stăpânească şi lor să le ofere la momentul potrivit ploaie şi timp frumos, hrană sănătoasă şi o circulaţie netulburată a sângelui şi gânduri inteligente!“ Supunerea deplină în faţa acestei judecăţi, nu stă în orientarea revistei noastre. Mai degrabă ea va susţine, câtă vreme îi va fi dat să existe, faptul că, pentru înnobilarea omenirii, acei oameni sunt luaţi în considerare, care fac din sufletul lor casă pentru idealuri şi oricine care nu va face acest lucru va avea ceva de pierdut. Cuvintele lui Fichte sunt expuse aici pentru a arăta felul în care vorbeşte despre omenire o mare personalitate gânditoare al cărei spirit nu posedă forţa germinatoare a idealurilor; şi de asemenea să indicăm şi faptul că într-o astfel de

personalitate există totuşi o deplină claritate despre raportul dintre viaţă şi ideal. Viaţa trebuie formată după ideal, – astfel trebuie să fie posibilă o armonie între ideal şi viaţă.

Aceeaşi viaţă care, în afara omului om, trăieşte în plante şi animale, care dă formă cristalelor, creează în om idealurile care dau sens şi importanţă existenţei sale. Cel ce nu înţelege printr-o cunoaştere limpede înrudirea acestor idealuri cu forţa din stelele tăcute, din planta în creştere, acela va avea curând de suferit atunci când va trebui să creadă în puterea determinantă a acestor idealuri. Dacă pentru ştiinţa noastră legile naturii constituie ceva separat de sufletul nostru, atunci treptat vom pierde siguranţa asupra acestuia din urmă. Avem încredere în legile naturii, pentru că ne constrânge la aceasta simţul natural al observaţiei, care nu ne lasă să negăm ce ne spun ochii, urechile sau intelectul. Siguranţa faţă de legile existenţei spirituale va fi însă dobândită doar dacă aceste legi vor apărea într-o armonie plină de viaţă cu legile naturii. Atunci se va şti că acestea odihnesc la fel de sigur în cosmos, ca şi legile luminii, ale electricităţii sau ale creşterii plantelor. De aceea respingea Goethe odată, ceea ce voia să se apropie de el sub forma credinţei. El spunea că preferă să se ia după ce vede, aşa cum făcuse Spinoza, marele său învăţător. Dacă observarea naturii conduce pe om mai departe în cunoaştere la ceea ce este Dumnezeul dătător de direcţie din sufletul său, atunci pentru el va fi o convingere tot aşa de la sine înţeleasă că trebuie să-şi urmeze idealurile, la fel cum soarele trebuie să se mişte pe căile sale cereşti. Un soare care ar ieşi de pe căile sale obişnuite ar tulbura întreaga lume. Aceasta este uşor de înţeles. Faptul că acelaşi lucru îl determină şi omul care nu-şi urmează idealurile sale îl va înţelege însă numai cel ce recunoaşte că acelaşi spirit este activ atât în căile pe care le urmează soarele, cât şi în cele ale sufletului. Cel ce nu găseşte o punte între cerul înstelat de deasupra sa şi legea morală din lăuntrul său, cel ce separă ştiinţa de credinţă, în cazul acelui om o lege o va tulbura curând pe cealaltă. Refuzul uneia sau a celeilalte sau chiar numai indiferenţa faţă de una dintre acestea două pare de neevitat.

Trăiesc destui astfel de oameni indiferenţi printre noi. Aceştia se bucură de lumina şi căldura soarelui, îşi satisfac nevoile de toate zilele impregnate în ei de forţele naturii. Şi după ce au făcut aceasta, se delectează apoi cel mult cu un tip superficial de literatură şi artă, care nu sunt altceva decât o copie, o oglindire a acestor nevoi de

toate zilele, ţinându-se cu timiditate departe de întrebările care schimbă lumea, întrebări care de mii de ani mişcă floarea spiritului omenirii. Nu răsună nimic în adâncul lor atunci când aud vorbindu-se despre nevoile „eterne“ ale omenirii, aşa cum vorbea Fichte despre ele în *Determinarea omului*: „Îmi ridic cu îndrăzneală capul către stâncile ameninţătoare ale munţilor, către vuietul cascadelor şi către tunetul norilor ce plutesc pe mările de foc şi spun: Sunt etern şi vă desfid puterea! Prăbuşiţi-vă toate peste mine, tu, Pământ, şi tu, Cer, amestecă-se toate într-un tumult sălbatic, şi voi, Elemente cu toate, – faceţi să spumege, să vuiască, măcinaţi în luptă sălbatică până la ultima părticică a corpului pe care îl numesc al meu: – voinţa mea singură cu ţelurile sale precise va pluti semeaţă şi rece deasupra frământărilor întregului univers; pentru că eu mi-am apucat propria determinare, iar aceasta vă întrece în durată; este veşnică, iar eu sunt la rândul meu veşnic, ca şi ea.“

De ce oare sunt aşa de mulţi oameni indiferenţi faţă de o astfel de determinare? Pentru că ei nu simt aceeaşi forţă constrângătoare în faţa legilor sufletului, aşa cum simt faţă de legile existenţei lor corporale. În esenţă astăzi sentimentul de scindare dintre credinţă şi ştiinţă pe care oamenii îl simţeau în secolul XVI legat de figura lui Faust, are astăzi numai o altă formă. Faust voia să ajungă la spirit ca unul care ştie. Poporul însă voia însă numai să creadă în spirit. În cartea despre Faust se poate aşadar în mod evident vedea destinul lui Faust, adică încotro îl poartă în cele din urmă pe om siguranţa, cutezanţa de spirit, precum şi că o consecinţa certă la care duce ar fi despărţirea de Dumnezeu…“

Indiferenţii nu cred că cel ce se dedică spiritului este blestemat. Ei sunt de părere nu se poate şti nimic despre spirit; sau nu-şi ridică clar în conştienţă această problemă şi nu se preocupă cât de puţin de ea. Cunoaşterea naturii merge astfel înainte şi odată cu ea toate cele ce sunt purtate şi dezvoltate de ea. Cunoaşterea spiritului degenerează sau cel mult se hrăneşte din sentimentele moştenite de la părinţi, pe care unul le simte fără gânduri, altul le poartă indiferent în el, iar al treilea le ia în derâdere sau le osândeşte.

Dar nu este întotdeauna simpla indiferenţă sau gândirea critică cea care îi determină pe contemporanii noştri să se comporte astfel. În impulsurile grăbite ale zilelor noastre mulţi ar avea nevoie numai de o jumătate de zi să se sfătuiască cu ei înşişi pentru a găsi în sufletele

lor colţuri întunecate, din care să le vorbească voci, care în mod obişnuit sunt acoperite de iureşul lumii de afară. O astfel de retragere liniştită în sine de jumătate de zi ar putea duce la auzirea acestor voci, care spun cam aşa: Este oare singurul destin al omului acela de a merge în întâmpinarea celor pe care i le aduce viaţa pentru ca apoi să fie brusc înlăturat din această viaţă? Dar nu este astăzi oare această preocupare numită tocmai „mersul înainte al omenirii“? Oare ceea ce este avut în vedere prin aceasta constituie şi într-un sens mai înalt un pas înainte? Sălbaticul necivilizat îşi satisface nevoia de hrană făcându-şi anumite unelte simple cu care vânează animalele aflate în apropiere în pădure şi sfărâmând cu mijloace primitive grânele pe care i le dăruieşte pământul. Iar viaţa lui este înfrumuseţată de ceea ce simte drept „iubire“, prin care înţelepciunea îl ridică măcar deasupra animalelor. Omul civilizat de astăzi dă naştere cu cel mai fin spirit „ştiinţific“ celor mai complicate instrumente pentru a-şi satisface aceleaşi nevoi. El îmbracă impulsul iubirii cu cel mai mare rafinament posibil, poate în ceea ce el numeşte poezie, însă cel ce poate să dea la o parte numeroasele văluri, va descoperi în spatele tuturor acestora ceea ce trăieşte şi în sălbatic ca impuls, iar în spatele „spiritului ştiinţific“ încorporat în instrumentele sale – aceeaşi nevoie de hrană.

Pare nebunesc să vorbeşti în acest fel. Însă aceasta li se va părea astfel numai celor ce nu presimt faptul că întreaga lor gândire nu este nimic altceva decât o obişnuinţă impregnată în ei de epoca în care trăiesc, în vreme ce ei cred totuşi că judecă lucrurile pe deplin din ei înşişi şi în mod independent. După opinia generală am realizat în „cultură“ atâtea lucruri minunate. Nimeni însă nu va putea să nege adevărul cuvintelor pe care le va auzi, dacă va vrea să petreacă o jumătate de zi liniştită chibzuind la ce anume deosebeşte o civilizaţie pur materială de sălbăticie şi barbarie. Să fie oare într-un sens mai înalt o diferenţă aşa de mare dacă grânele sunt zdrobite între două pietre şi se merge în pădure la vânat sau dacă cineva se foloseşte de telefon sau de telegraf pentru a cumpăra grâne din anumite locuri îndepărtate? Nu este în definitiv, de aceeaşi importanţă, dintr-un anumit punct de vedere, dacă o gospodină povesteşte alteia că în acest an ea a ţesut atâta stofă sau dacă zilnic sute de ziare povestesc că deputatul X a ţinut astăzi un discurs extraordinar pentru ca într-un ţinut oarecare să fie construită o linie de cale ferată, pentru ca regiunea Y să fie aprovizionată cu cereale din regiunea Z. Sau, în sfârşit, este oare ceva mult mai superior dacă un scriitor ne

povesteşte în ce mod rafinat Eugenius a reuşit să o elibereze pe Hermine, decât atunci când cavalerul Franz povesteşte într-un mod naiv cum a ajuns el la Katharina sa?

Cei ce evită bucuroşi să-şi facă o opinie clară despre astfel de lucruri, vor zâmbi poate la aceste gânduri. Ei îi consideră pe cei ce îşi fac astfel de gânduri nişte visători sau nişte fantaşti străini de lume. Şi poate că au „dreptate" . Şi ai întotdeauna în acest fel „dreptate", dacă iei apărarea trivialului în faţa a ceea ce este dobândit „numai în gânduri".

Nu este intenţia noastră să ne certăm cu cineva. Arătăm numai ceea ce credem că este adevărul pe care îl recunoaştem; şi aşteptăm până ce acesta îşi va găsi ecoul în inimile altora. Pentru că avem convingerea că este suficient ca omul să vrea, pentru ca în el să se facă auzită vocea care îi vorbeşte despre determinarea lui veşnică. Această voce s-a făcut întotdeauna auzită, oricât de departe ne-am întoarce în perioadele despre care ne relatează tradiţiile diferitelor popoare. Ce fel de impuls plin de râvnă este acela care a scos la iveală adevărul Bibliei, cel pe care mai târziu Faust a vrut să-l ţină ascuns „în spatele uşii" pentru o perioadă? În liniştea chiliei sale călugărul singuratic şi-a frământat mintea pentru a întemeia sensul cuvintelor scrise, şi-a rănit genunchii nopţi întregi în faţa altarului pentru a găsi o inspiraţie referitoare la aceste cuvinte. Apoi s-a ridicat din amvon pentru a împărtăşi în cuvinte arzătoare oamenilor ce se străduiesc, cele ce i-au fost dăruite în singurătate inimii sale, despre determinarea lor veşnică. Şi alte imagini, mai puţin frumoase ni se înfăţişează atunci când privim la spiritul omului însetat după adevăr. Rugurile Inchiziţiei, consecinţele ereziei se desfăşoară în faţa sufletului nostru – în care au trăit din plin în căutarea „Cuvântului" fanatismul sau ipocrizia şi dorinţa de putere. Să privim încă o dată la statura lui Faust. Omul secolului XVI se lăsa condus de diavol dacă voia să devină un om care ştie şi nu un simplu credincios. Goethe îi conferă eliberarea pentru că el însuşi nu a rămas la credinţa întunecată, ci mereu „s-a străduit năzuind". Simbolul înţelepciunii ce ne este dată prin cercetare este Lucifer, purtător al luminii. Copiii lui Lucifer sunt toţi cei ce se străduiesc spre cunoaştere, spre înţelepciune. Cititorul în astre chaldean, preotul egiptean, brahmanul indian: cu toţii au fost copiii lui Lucifer. Şi deja primul om, cel care s-a lăsat învăţat de către şarpe despre ce este „binele şi răul", a devenit copilul lui Lucifer. Dar toţi aceşti copii ai lui Lucifer au putut

de asemenea să devină credincioşi. Da, aşa trebuiau să devină, dacă îi înţelegeau în mod corect înţelepciunea. Pentru că această înţelepciune era pentru ei o „solie plină de bucurie“. Ea le vorbea despre temelia divină a lumii şi a omului. Ceea ce ei cercetau prin puterea cunoaşterii lor, constituia misterul cel mai sfânt al lumii, în faţa căruia îngenuncheau plini de cucernicie – aceasta era lumina care arăta sufletelor lor calea spre propria determinare. Înţelepciunea lor, privită cu preţuire sfântă, aceasta era credinţa, aceasta era religia. Ceea ce lor le aducea Lucifer, lumina ca un lucru divin în faţa privirii sufletelor lor. Ei erau recunoscători lui Lucifer pentru că aveau un Dumnezeu. Dacă omul face pe Dumnezeu opusul lui Lucifer, atunci aduce dezbinare între inimă şi cap. Iar aceasta înseamnă paralizarea entuziasmului inimii, aşa cum fac oamenii cultivaţi din timpul nostru, care nu înalţă cunoaşterea capului până la devoţiune religioasă.

Ca anesteziaţi stau mulţi în faţa descoperirilor ştiinţelor naturii. Telescopul, microscopul, darwinismul par să vorbească altfel despre lume şi viaţă decât cărţile sfinte ale părinţilor. Iar Copernic, Galilei, Darwin vorbesc cu o forţă mai convingătoare. Ei sunt copiii lui Lucifer ai timpului nostru. Dar ei singuri nu pot fi „mesageri aducători de bucurie“. Ei nu-şi mai poartă lumina până sus în înălţimile spre care privea odinioară omenirea, când căuta patria sufletului. De aceea ei pot să apară celor cucernici ca nişte spirite ale răului, care, ca şi Faust, duce pe oameni la degradare spirituală. Acestora Lucifer se poate să le fie etern opozant al lui Dumnezeu. Cei însă ce sunt cuprinşi numai de ceea ce Lucifer le oferă pe calea ştiinţei „moderne“, vor fi conduşi spre indiferenţă cu privire la chemarea lor divină. Pentru ei Lucifer este cu adevărat „conducătorul acestei lumi“. El îi învaţă cum planetele se rotesc în jurul soarelui, cum treptat oamenii s-au născut din vieţuitoare mai imperfecte; însă el nu le vorbeşte despre ceea ce în ei sfidează „stânca ameninţătoare, norii ce plutesc în marea de foc“. Astronomia a pus forţe de atracţie reci, seci în locul unde altădată, din iubire divină, Serafimii făceau să se rotească corpurile cereşti. Dacă în secolul XVIII marele cercetător al naturii Carl von Linne încă mai spunea că există atâtea specii de plante şi animale câte au fost create la origini de forţa divină, astăzi ştiinţele naturii sunt convinse că aceste specii s-au schimbat de la sine, devenind din imperfecte, perfecte. Lucifer pare să se fi transformat într-un însoţitor singuratic. Mesajul său pare nepotrivit pentru a aprinde cucernicia inimii. Nu a condus el oare pe

oameni la idea pe care nu demult un „spirit liber“ de mulţi îndrăgit o expunea astfel: „Gândul este o formă a forţei. Mergem cu aceeaşi forţă cu care gândim. Omul este un organism care transformă diferite forme ale forţei în forţă de gândire, un organism pe care îl menţinem în activitate cu ceea ce numim hrană şi cu ajutorul căruia producem ceea ce numim gânduri. Ce minunat proces chimic acela care a putut transforma o simplă cantitate de hrană într-o tragedie divină cum este Hamlet!“

Aşa poate să vorbească numai cel ce nu aude până la capăt cuvintele pe care le rosteşte Lucifer cel modern.

Unul dintre cei ce sub influenţa noii ştiinţe a naturii s-a luptat împotriva „vechii credinţe“, David Friedrich Strauss, este de părere că: „Despre credinţa în lucruri despre care într-o anumită măsură suntem siguri că se petrec, iar într-o altă măsură nu suntem siguri dacă se petrec, şi numai într-o mică parte este în afara îndoielii apariţia lor – despre faptul că fericirea oamenilor ar trebui să depindă de credinţa în asemenea lucruri, este aşa de absurd, că astăzi nu mai este nevoie să vorbim despre aşa ceva.“ Ceea ce însă se poate replica unor astfel de cuvinte a spus deja într-un mod fericit un mărturisitor al „vechii credinţe“ din secolul XIII. Marele mistic Eckhart spune: „Un maestru vorbeşte: Dumnezeu a devenit om, iar prin aceasta întreaga specie umană este înălţată şi onorată. Să ne bucurăm că Christos, fratele nostru, s-a ridicat cu propriile sale forţe deasupra întregului cor al îngerilor şi stă la dreapta Tatălui. Acest maestru a vorbit foarte bine; în realitate însă eu nu pun mare preţ pe acestea. Cu ce m-ar ajuta pe mine dacă aş avea un frate care ar fi bogat, dar eu aş fi sărac? Cu ce m-ar ajuta dacă aş avea un frate care ar fi un om înţelept, pe când eu aş fi un nebun? …“ Dacă însă Meister Eckhart ar fi auzit cuvintele lui Strauss, atunci cu siguranţă ar fi putut replica în felul următor: Vorbele tale sunt adevărate şi împotriva lor nu s-ar putea ridica nici o obiecţie; numai că ele sunt banale. Pentru că tot aşa de la sine înţeles mai este încă ceva: pentru ca de la adevăruri ca cele date nouă de telescop şi microscop sau de la reprezentări pe care şi le făcea Darwin despre mersul evoluţiei vieţuitoarelor să trebuiască să deducem ceva despre destinul sufletului omenesc este un lucru „aşa de absurd că în cel mai scurt timp nu va mai fi nevoie să vorbim despre aşa ceva“. Pentru că Meister Eckhart a adăugat, la cele spuse, şi următoarele: „Tatăl ceresc a ascuns pe Fiul său înnăscut în sine şi în mine. De ce în sine şi în mine? Eu sunt una cu

el şi nu mă poate îndepărta. În aceeaşi lucrare Spiritul Sfânt îşi primeşte fiinţa atât de la mine cât şi de la Dumnezeu. De ce? Eu sunt în Dumnezeu, iar dacă Sfântul Spirit nu-şi ia fiinţa de la mine, atunci nu o va lua nici de la Dumnezeu. Nu pot fi pe nici o cale exclus.“ În acest sens, unui „spirit modern“ ar trebui să i se spună următoarele: Spiritul veşnic al universului îşi ascunde fiinţa şi în stele, şi în plante şi animale, dar şi în mine. De ce în mine? Eu sunt una cu el, aşa cum şi stelele, plantele şi animalele sunt una cu el; şi el nu mă poate în nici un fel scoate afară. În acelaşi sens îşi dobândeşte spiritul adevărul fiinţei sale atunci când eu îmi cercetez sufletul, la fel cum îl dobândeşte atunci când cercetez lumea exterioară. Cu ce m-ar ajuta dacă aş cerceta legile după care se mişcă stelele, dar nu aş putea cunoaşte modul cum forţele care mişcă stelele trăiesc pe un nivel mai înalt în sufletul meu şi nu le-aş putea conduce către scopurile lor?

Cel ce merge pe căile noii cercetări a naturii şi vrea să cerceteze legile sufletului, acela ar trebui să lase să-i vorbească într-o formă înnoită cuvintele pe care misticul Angelus Silesius le rostea în secolul XVII:

„Dacă Christos s-ar naşte de o mie de ori în Beethleem, dar nu se naşte şi în tine, atunci tu rămâi pe veci pierdut.“

În acelaşi sens, se poate spune astăzi: Dacă ţi s-ar oferi de o mie de ori splendoarea construcţiei universului, dar nu descoperi cum trăieşte legea cerului înstelat în propriul tău suflet, atunci „tu rămâi pe veci pierdut“.

Această publicaţie se va ocupa de realităţile vieţii spiritului. Şi va vorbi despre ceea ce aude cel ce rămâne să asculte până la capăt cuvintele lui Lucifer. Adevăratul spirit al noii ştiinţe a naturii nu trebuie să găsească aici un oponent, ci un aliat. La fel cum înţelepţii filozofiei Vedanta de odinioară sau cum preoţii-cercetători din vechiul Egipt se ridicau în felul lor de la propria lor cunoaştere a naturii la cunoaşterea spiritului, tot aşa dorim aici ca de la adevărurile dobândite în spiritul timpului nostru să ne ridicăm până la înălţimile unde cunoaşterea devine „mesager plin de bucurie“, unde ştiinţa este primită cu cucernicie de către inimă, acolo unde sunt plăsmuite idealurile care să ne conducă mai departe decât sunt conduse stelele de forţele lor.

Mai apropiat decât orice obiect al naturii este lucrul despre care e vorba aici: spiritul omului. Despre el însuşi este vorba aici, despre nimic altceva decât despre el însuşi. El însuşi, care aparent se află atât de aproape şi totuşi pe care atât de puţini îl cunosc, în vreme ce mulţi alţii aşa de mică nevoie au să-l cunoască. Pentru cei ce caută lumina spiritului, Lucifer trebuie să le fie mesager. El nu vrea să vorbească despre o credinţă care este străină de cunoaştere. El nu vrea să fie adulat în inimi pentru a ocoli pe păzitorul porţilor ştiinţei. El vrea să acorde toată atenţia acestui păzitor. El nu vrea să predice cucernicie, nici fericire divină ci vrea să arate calea pe care trebuie să meargă ştiinţa dacă aceasta vrea să se transforme pe sine însuşi în simţire religioasă, dacă vrea să se cufunde cu devotament în spiritul universului. Lucifer ştie că soarele poate străluci în inima unuia sau a altuia; dar în acelaşi timp el mai ştie că drumurile cunoaşterii sunt cele care conduc pe culmile unde jocul razelor soarelui lasă să apară strălucirea divină. Lucifer nu trebuie să fie vreun diavol care îl conduce pe Faust, în strădania sa, spre abis; el trebuie să fie un trezitor al celor ce cred în înţelepciunea universului şi vor să o transforme pe aceasta în aurul înţelepciunii divine. Lucifer vrea ca Copernic, Galilei, Darwin şi Haeckel să fie priviţi liber în ochi; şi, în acelaşi timp, privirea să nu se plece atunci când înţelepţii vorbesc despre patria sufletului.

Meditaţie

Întrebare: Te străduieşti spre cunoaşterea de sine? Va fi mâine aşa numita ta sine mai importantă pentru univers decât a fost astăzi, când ai cunoscut-o?

Primul răspuns: Nu, dacă tu mâine vei fi la fel ca astăzi, iar cunoaşterea ta de mâine va repeta numai existenţa ta de astăzi.

Al doilea răspuns: Da, dacă tu mâine vei fi altul decât astăzi, iar noua ta existenţă de mâine va fi urmare a cunoaşterii tale de astăzi.